

MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALAR CHOLG'U
ASBOBLARINI IJRO QILISH BO'YICHA TAVFSIYALAR

Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi

Guliston Davlat Pedagogika Insitituti

Musiqqa ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu ma'qolada 3 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalarga musiqa cholg'u asboblarini o'rgatishdagi qiyinchiliklarni ossonlashtirish va pedagog tarbiyachilar uchun yangi yangi uslublar orqali bolalarga musiqani o'rgatish haqida ma'lumotlar beriladi. Metodist o'qituvchilar bilishlari kerak bo'lgan qoidalar va majburiyatlar haqida ham fikir yuritiladi.

Kalit So'zlar: Ta'lim jarayoni, musiqa savodxonligi, musiqa va san'at, metodlar, turli xil yangi asarlar, san'atga bo'lgan qiziqish, cholg'u asboblar, raqs, talabchanlik, kerakli o'rinlar, darajalar, qobiliyat, xoreografiya, metodist, qo'shiqchi, ijrochi, musiqa nazariyasiga ega bo'lish.

РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ИГРЕ ДЕТЕЙ НА МУЗЫКАЛЬНЫХ
ИНСТРУМЕНТАХ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ.

Гулистанский государственный педагогический институт
Студентка музыкального образования Абдувахабова Нилуфар

Аннотация: В данной статье представлена информация об обучении детей музыке с помощью новых методов для педагогов-педагогов, позволяющих облегчить трудности обучения игре на музыкальных инструментах детей от 3 до 6 лет, которые должны знать учителя-методисты. Также рассматриваются правила и обязанности.

Ключевые слова: Образовательный процесс, музыкальная грамотность, музыка и искусство, методы, разнообразные новые произведения, интерес к искусству, музыкальные инструменты, танец, потребность, потребности, уровни, способности, хореография, методист, певец, исполнитель, владеть теорией музыки.

RECOMMENDATIONS FOR CHILDREN PLAYING MUSICAL
INSTRUMENTS IN PRESCHOOL EDUCATION

Gulistan State Pedagogical Institute
Abduvakhabova Nilufar a student of Music Education

Abstract: This article provides information about teaching music to children

through new methods for pedagogic educators to facilitate the difficulties in teaching musical instruments to children from 3 to 6 years old. Methodist teachers should know The rules and obligations are also considered.

Keywords: Educational process, music literacy, music and art, methods, diverse new works, interest in art, musical instruments, dance, demand, needs, levels, ability , choreography, methodist, singer, performer, to have music theory.

Muhokama

Ta'lim jarayonlarida yani musiqa savodxonligi darslarida bolalarni cholg'u asboblarga qiziqtirish va yod oldirish jarayonlari qiyin kechadi. Ixtisoslashtirilgan musiqa va san'at maktablarida bolalar o'zlari xoxlab bu maktabga kelishadi lekin o'qituvchilarning samarasiz va qiziqarsiz bo'lgan metodlari darslari bilan bolalar bu soxaga qiziqishi yo'qoladi va darslarga kelmay qo'yishadi. Biz bunga yechim topishimiz va bolalarni san'atga ishtiyoqini oshirishimiz turli xil yangiliklar qilishimiz va o'quvchilarning ota-onalari bilan birgalikda ishlashimiz zarur bo'ladi.

3 yoshdan 6 yoshgacha bolalar judaham o'yinqaroq va talabchang qiziquvchang va eng muximi xotirasi judaham yaxshi bo'ladi. Biz bu yoshdagi bolalarga birinchi o'rinda o'z qiziqishlarini so'rashimiz va tuli xil cholg'u asboblarini jonli ko'rsatishimiz zarur. Har bir bolada o'ziga yarasha yashirin qobiliyat mavjud bo'ladi. Bolaning yoshligida nimani o'rgatsa bola o'sha narsaga qiziqish bildiradi va o'rganadi. Masaru Ibuki "Uchdan keyin kech" asarida ham bolalarga yoshligidan bilim berish va ularga katta insonlardek muomila qilish va tarbiyasiga judaham qattiq kirishish kerakligi haqida aytib o'tilgan. Aynan musiqaga bog'laydigan bo'lsak ,4 yoshdagi bolalar sho'x quvnoq musiqalarni tinglashni va raqsga tushishni yaxshi ko'rishadi .Ota onalari va ularga qaraydigan tarbiyachi pedagoglar ular yoqtirgan musiqalarni bolaga eshittirishi va qo'llaridan kelsa o'sha musiqani jonli ijro etib berishlari bolada qiziqish uyg'otadi.

Bolaning uyqusidan oldin ularga ertaklar va mayin kuylari tinglatish zarur. Musiqa cholg'u asboblarini sekin sekinlik bilan bolalarga berishimiz va asta sekinlik bilan ular ujjro qilib ko'rishlari va bolalar kunlar ,haftalr va oylar davomida bu cholg'u asbobini ushlashni keyinchalik bosishni hato bo'lsaham chalib ko'rishni o'rganishadi.

Bolalar bilan turlixil ritmik metodlar orqali ritmni xis qildirish mumkun. Bolalarga koptoklarni berib musiqani qoyib butun yarim chorak va hokazo hissalarini o'rgatish mumkundir. Musiqa qo'yiladi va bolalarga kopto uzatiladi har bir hissa tusuntirilganidan so'ng bolalar bir birlariga koptokni uzatishadi bu ham bolalarga jismoniy va ritmik hissini uyg'otishga yordam beradi. Bolalarga yoshiga mos asarlar masalan "Etyud" "Pyesa" "Valse" "Jo'jalarim" "Archajon" "Bolajonlar" "Bahtli bolalik" kabi jo'r bo'lib ijro etiladigan yoki bo'lmasam jo'rsiz ijro etiladigan asarlarni tanlab berish kerak:

Bolalar uchun kichik jo'r bilan ijro etiladigan asarlarga misol

Лиса по лесу ходила
Русская народная песня

Лиса по лесу ходила,
Звонки песни выводила. Лиса лычки драла,
Лиса лапки сплела.

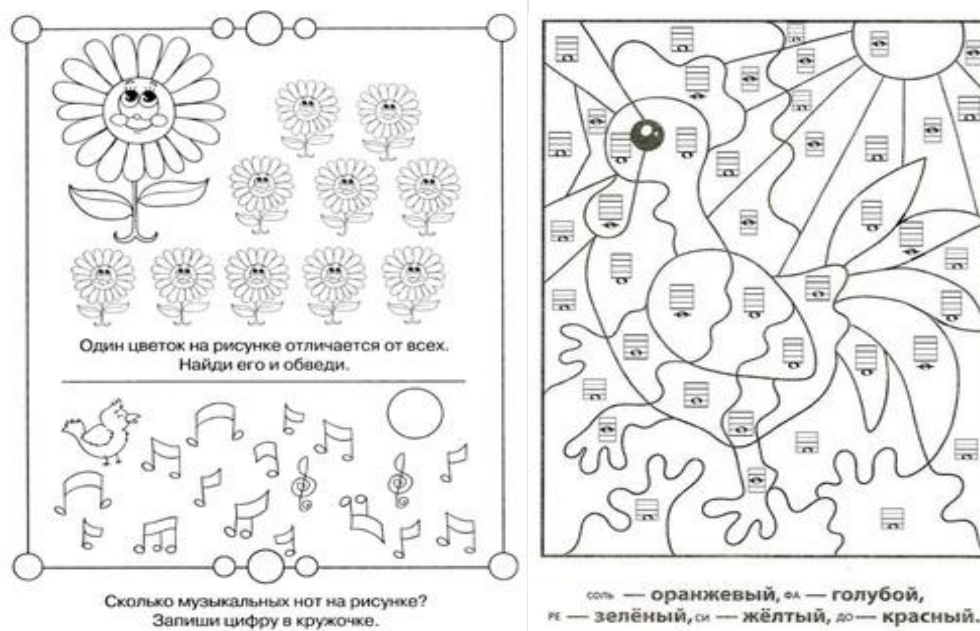
Shu kabi qisqa qisqa bolalar biladigan asarlarni sekin sekin ijro etib ularga o'rgatishimiz zarurdir.

Agarda bolalar cholg'u asbodbagi yuqori va pas pardalarni ajratishni yangi o'rganishayotgan bo'lishsa ularga manashunday rangli har hil ovozlar bilan ko'rsatsak bo'ladi.

Нотки отправились гулять по лесу.
кого они там встретили?

контр октава большая октава малая октава 1 октава 2 октава 3 октава 4 октава

Поздоровайся с нотками голосами всех зверей:
"Здравствуйте, нотки!" (по черным клавишам сверху вниз в каждой октаве)

Bular esa tarqatma material sifatida ishlatilinsa bolalar uchun qiziq bo'ladi va natijada bolaning o'rganishi osson va esda qolarli bo'ladi.

Musiqa o'qituvchisi qachon xaqiqiy musiqa o'qituvchisi bo'ladi qachonki ushbu xislatlar unda jam bo'lgan bo'lsa:

- 1 Qo'shiq aytoladigan
- 2 Chiroyli raqsga tusha oladigan
- 3 Musiqiy eshitish qobiliyatiga ega
- 4 Cholg'u asbob chalishni biladigan
- 5 Musiqa nazariyasini biladigan

Albattahamma musiqa o'qituvchilarning o'z metodlari bor va ular uchun qulaydir. Bolalarga yangi asar o'rgatishdan oldin ularga albatta uni eshittirib ko'rishimiz lozimdir. Agarda bola bu tinglagan musiqasidan biror bir savol bermasa yokiunga nisbatan xissiyotlarini nimalarni tasavvur etganini aytmasa bola bu asarni umuman tushunmagan bo'ladi va bu mashg'ulot samarasizlikka olib keladi. Har bir boladan albatta eshiritilgan asar xaqida qisqacha fikrin aytib berishini so'rashimiz lozimdir bu ham bir o'sishga va tushunishga olib keladi.

Xulosa

Bolalarga musiqa cholg'u asboblarini o'rgatishdan oldin ulaga qiziqishlariga va ko'proq vatanni oilani haqiqiy bolalaikni eslatadigan musiqalarni eshittirish va o'rgatish lozim. Bolalar bir marotaba eshitgan asarlarini qayta qayta eshitsa shunda tez yod oladi ammo ularga ora orada yangi yangi o'yinlar tashillashtirish va ular bilan birga o'ynash lozimdir. Pedagog tarbiyachilar bolalarga judaham qo'pol muomilada bo'lishi ularga qattiq tasir e'ttiradi shuning uchun bolalarni ajratmasdan va ularga bir hil muomala qilib dars o'rgatishlari zarurdir.

Foydalanilga adabiyotlar:

1. SH. Rahimov, A. Lutfullayev- "Cholg'ushunoslik", «Musiq» nashriyoti, T., 2010
2. R. Nosirov- "Cholg'u ijrochiligi", O'zDSI, 2008
3. И. М. Красильников- «И. М. Красильников Как развивать детское инструментальное музицирование?», Материалы XIII международной научно-практической конференции, Санкт -Петербург, 2014. March, 2022
4. Маловат Саиджабборовна Мухитдинова -"Педагогика олий мусика таълимида бакалаврларни тайёрлашда учраб турадиган муаммолар ва уларнинг ечиш йуллари"- "Science and Education" Scientific Journal December 2020 / Volume 1 Special Issue 4.
5. М.С. Мухитдинова - "Ижрочилик санъатида замонавий талкин масалалари"-Гармонично развитое поколение-условие стабильного развития Республики Узбекистан. Сборник научно-методических статей, 2019 г., №9, УЗНИИПН им. К.Ниязи.
6. Muxitdinova Malohat Saidjabborovna -"Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda klasterli yondashuv masalalari"- Talim fidoyilari-Respublika ilmiy-metodik jurnal, 9-сон, ILMIY NASHRLAR MARKAZI, 2021y.